אין דער יודישער וועלט.

דער גרויסער סטעפאַן וויז סקאַנדאַל.

די אגודת הרבנים אין פוילען געגען סטעפאַן וויז.

וואַרשא. (איפּב) די עקזעקוטיווע פון דער אגודת הרבנים אין פוילען האָט אויף איהר לעצטער זיצונג אויסגעדריקט איהר פולער הסכמה צום שריט פון דער אָרטאָדאָקסישער אגודת-הרבנים אין אַמעריקא געגען ד"ר סטעפאַן וויס.

די אַמעריקאַנער ציוניסטען פאַר סטעפאַן וויז.

ניו-יאָרק (איפּב) די עקזעקוטיווע פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין אַמעריקא און פון דעם 5 מיליאָנען-קאָמיטעט האָבען בעשלאָסען מיט 71 שטימען געגען די שטימע פון רעד. גדלי' בובליק פאַר דעם פאָרשלאַג צו בעטען סטעפאַן וויז צו פערבלייבען אויפ'ן אַמט אַלס לייטער פון דער ציוניסטישער פינאַנץ-אַקציע אין אַמעריקא.

אונגערעכטע האַנדלונג פון דער צענטראַלער באַנק פאַר קאָאָפּעראַטיווען לגבי דער אָרטאָדאָקסיע.

(מ. ר.) אַ גרויסע אויפרעגונג, האָט ארויסגערופען אין די אָרטאָדאָקסישע קרייזען דער פאַקט, וואָס איג'ם ראַט פון דער צענטראַלער באַנק פאַר קאָאָפּעראַטיווען, איז דורך פערשיעדענע שפּיצלעך, נישט דערלאָזט געוואָרען קיין פאָרשטעהער פון דער „אגודת ישראל" אין פוילען. דער ביז איצטיגער פאָרשטעהער פון דער אָרטאָדאָקסיע. ראַטמאַן יעקב טראָקענהיים, איז אין בייעם ראַט נישט געוועהלט געוואָרען.

אויף אַ זיצונג פונ'ם ועד הפועל פון „אגודת ישראל" אין פוילען, איז בעשלאָסען געוואָרען, צו טאַדלען די דאָזיגע אונגערעכטע האַנדלונג, און ווי אַמשאַרפּסטען צו פּראָטעסטירען געגען דער איגנאָרירונג פון דער אָרטאָדאָקסיע. טראָץ דעם, וואָס טויזענדער, טויזענדער מיטגליעדער פון די קאָאָפּעראַטיווע באַנק אויף דער פּראָווינץ, זענען אָרטאָדאָקסישע יודען.

די זיצונג פון „פונדאַציע טרעסט" אין בערלין.

(מ. ר.) די יעהרליכע זיצונג פון „פונדאַציע טרעסט" וועלכע האָט געזאָלט פאָרקומען דעם 5 יאַנואַר אין בערלין, איז אָבגעלעגט געוואָרען אויפ'ן 12 יאַנואַר ד. י.

אַלס פערטרעטער פון „אגודת ישראל" אין פוילען, וועט אין דער זיצונג אַנטיילנעהמען ר' ישעי' ראָזענבוים פון וואַרשא.

אַמעריקאַנער חסידים גרינדען אַ קאָלאָניע אין ארץ-ישראל.

ניו-יאָרק. (איפּב) די לעצטע וואָך האָט מיט געבראַכט גרויסע ערפאָלגען פאַר דער אגודת-ישראל אַרבייט אויפ'ן געביעט פון ארץ-ישראל. אין טבת האָט ד"ר שלמה עהרמאַן אין דער גרויסער שוהל אין דער מאַנטגאָמערי-סטריט, וועלכע בעשטעהט הויפּטזעכליך פון גערער חסידים, געהאַלטען אַ איבהאַלטסרייכען רעפעראַט איבער דער בעדייטונג פון דער אגודת-ישראל אַרבייט אין א"י פאַר דעם חסידישען קלאַס איג'ם מזרח. מוצש"ק איז איינגעאָרדענט געוואָרען אַ מלוה מלכה אויפ'ן אַלטען עכט חסידישען אופן. דאָ האָט ד"ר עהרמאַן אויך אויסגענוצט די געלעגענהייט און מיט לעבעדיגע פאַרבען געשילדערט דאָס לעבען אין ארץ ישראל. אויפ'ן אָרט האָבען זיך פערשריבען צענדליגער מיטגליעדער און דערמיט איז געשאַפען געוואָרען די דריטע פיליאַלע פון דער אגודת ישראל אין ניו-יאָרק.

די גערער חסידים האָבען בעשלאָסען צו גרינדען דורך דער אגודת ישראל אַ חסידישע קאָלאָניע אין ארץ-ישראל. די ביי אָנגעקומענע פושקעס פאַר'ן „קרן הישוב" זענען פון אַלע זייטען צוכאַפּט געוואָרען. אין דער שפּיץ פון די פושקעס-אַקציע שטעהט דער בעקאַנטער עסקן מענדל גאָלדבערג. מען האָפט, אַז די דאָזיגע אַקציע וועט אַדורכגעפיהרט ווערען מיט גרויס ערפאָלג אין מאַטעריעלען און אין אידעאַלען זין.

אַ סקאַנדאַל דורכ'ן מזרחי און הכשרת הישוב.

וואַרשא (איפּב) אין פאָריגען יאָהר האָבען אַ גרעסערע גרופּע מענשען געקויפט ביים „מזרחי" באָדען אין א"י. די פערזאָנען האָבען זיך דארום געהאַלטען אין איין ווענדען צו ל. ע., וועלכער האָט גאַראַנטירט פאַר'ן באָדען, אַז ער זאָל זיי ארויסגעבען די נעהעריגע קושאַנען און קאָנטראַקטען. ה' ל. ע. האָט אָבער אָנשטאָט קאָנטראַקטען געהייסען יעדעס מאָל קומען אין 8 טאָג אַרום. אַזוי איז אַוועקגעגאַנגען העכער אַ יאָהר. די גרופּע איז דארום צוגעטרעטען געריכטליך מאָהנען פון מזרחי, אַז ער זאָל אָדער אָבגעבען דאָס געלד אָדער קאָנטראַקטען. דאָס געריכט האַלטענדיג דעם ענין פאַר אַ פּשוט'ע אפערע האָט פעראָרדענט דעם פערטרעטער פון מזרחי צו אַרעסטירען. דאַרויף האָט דעפּוטאַט פאַרבשטיין פאַר איהם גאַראַנטירט. אַזוי אַרום איז ל. ע. בעפרייט געוואָרען פון אַרעסט מיט'ן בעדינג, אַז במשך פון אַ קורצע צייט זאָל ער דעם ענין ערלעדיגען.

נישט קוקענדיג אָבער דערויף וואָס עס איז שוין ווידער אָבגעלאָפען עטליכע וואָכען און דער ענין איז אַלץ נישט ערלעדיגט געוואָרען, מיט'ן תירוץ, אַז די אַפעריסטען זענען גאָר די הכשרת הישוב. זענען דעריום די קויפער אַרויסגעטרעטען מיט זייער תביעה געגען דער דערמאָנטער חברה, אָבער אויך זיי האָבען נישט געוואָלט ענטפערן. ערשט אַ דאַנק די אָפענע בריוו צו זיי אויף די שפּאַלטען פון דער פּרעסע האָבען זיי „בעוויליגט" צו ענטפערן פאָלגענדעס: „דער מזרחי האָט ביי הכשרות הישוב געקויפט אַ געוויסען שטח באָדען אין עמק. דער קויף פונ'ם באָדען איז צוליעב געוויסע סבות נישט צושטאַנד געקומען און דאָס איז ערשט איצט בעוואוסט געוואָרען. דעריבער איז הכשרת הישוב גרייט דעם מזרחי אומצוקעהרען דאָס געלד.

נעהמענדיג אָבער אין אַכט, אַז דער חברה קומט גרויסע ח'בות, וועלכע ווערען נישט געצאָהלט, מוזען אַלזאָ די קונים וואַרטען ביז וואַנען עס וועט זיין געלד. דערביי שטעלען מיר פעסט, אַז אַ געוויסע סומע איז שוין דעם מזרחי פון לאַנג אומגעקעהרט געוואָרען, אויך די רעשט סומע וועט אומגעקעהרט ווערען נור עס איז אַ פראַגע פון צייט און געדולד.

ווי די יודען פערזיכערען האָבען זיי אָבער לע"ע נאָך קיין איין גראָשען פון מזרחי נישט דערהאַלטען, פאַרוואָס בלייבט אַ סוד...

גינסטיגע ענטוויקלונג פון דער „בית-יעקב" בעוועגונג אין פוילען.

וויען. (איפּב) די „יודישע פּרעסע" ברענגט אַ אינטערוויו מיט פרל. בעטי רויטשילד—ציריך, וועלכע האָט איצט געוויילט אַ לענגערע צייט אין פוילען און מיטגעאַרבייט ביי דער אָרגאַניזירונג פון די אָרטאָדאָקסישע פרויען און בית יעקב בעוועגונג. פרל. רויטשילד זאָגט זיך אַרויס זעהר גינסטיג איבער דאָס „בית-יעקב" וועזען אין פוילען און לויט איהר מיינונג וועט זיך די דאָזיגע בית-יעקב בעוועגונג אין אַ גאַנץ קורצע צייט פערשפּרייטען איבער גאַנץ פוילען.

קורצע סוחרישע ידיעות.

ווי בעוואוסט דאַרף יעדער סוחר ביז'ן 15-טען ד. מ. שוין האָבען אויסגעקויפט דעם האַנדעלס-פּאַטענט. די קאָנטראָלע איבער די פּאַטענטען זאָל זיך אַנהויבען פון 1-טען לוטי. די וועלכע וועלען נישט בעזיצען קיין האַנדעלס-פּאַטענט שטעהט פאַר אַ גרויסע שטראָף.

— פון 1-טען סטיטשען איז אָבגעשאַפט געוואָרען דאָס פיהרען ספּעציעלע ביכער פון לוקסוס אַרטיקלען, ווי גאָלד-אויסאַרבייטונגען, קאָסמעטען, שפּיגלען, שפּיצען א. ד. ג.

— אין די רעגירונגס-קרייזען הערשט די מיינונג, אַז צוליעב דעם אַרויספיהר פון ווייץ און קאָרן פון לאַנד איז מעגליך, אַז גאָר אין גיכען זאָל זיך פיהלען אַ מאַנגעל אין תבואה. דאָס האָט בעוואויגען די רעגירונגס ספּערען צו בעשרענקען טיילווייז דאָס אַרויספיהרען תבואה און מעהל פון לאַנד.

— פון 1-טען סטיטשען איז איינגעפיהרט געוואָרען דער נייער צאָל-טאַריף אויף אויסלענדישע סחורות, לויט וועלכען טייל אַרטיקלען זענען בעהעכערט געוואָרען פון 20 ביז 50 און טייל אַרטיקלען זאָגאַר ביז גאַנצע הונדערט פּר. דאָס איז נוגע, געטריקענטע פרוכטען, צוקער, קריסטאַל, זיידענשטאָף, פלאַשען, פערשידענע טיילען צו זייגערס, קאָסמעטישע אַרטיקלען, לעדער, פאַרטיגע שיך א. ז. וו.

מיר האָבען דערהאַלטען אַ אויספיהרליכען בעריכט פון רעפעראַט פון הרב קעסטענבערג אין לאָדז, צוליעב די פערשפּעטונג קענען מיר איהם נישט געבען אין היינטיגען נומער.

צייט-נאָטיצען.

I אין קאמף געגען ארבייטסלאָזיגקייט.

ווי מיר האָבען איבערגעגעבען אין פאָריגען נומער האָט זיך, לויט דער אינציאַטיוו פון ה' סטאַראָסטא, געשאַפען אַ קאָמיטעט צו בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט אין שעדלעץ. די אויפגאַבע פון קאָמיטעט איז קודם כל צו רעגיסטרירען און אויך קוואַליפיצירען די אַלע אַרבייטסלאָזע, און דאַן שאַפען פאַר זיי בעשעפטיגונג. אַזאַ אַקציע דאַרף זעלבסטפערשטענדליך בעגריסט ווערען פון דער גאַנצער געזעלשאַפט. אָבער צי קען מען גלויבען, אַז דער קאָמיטעט וועט טאַקי געפונען בעשעפטיגונג ביי היינטיגען טאָג פאַר אַזאַ גרויסע צאָל אַרבייטער? — ווייל כאָטש אָפיציעל זענען פעררעגיסטרירט אין דער היגער „פערמיטלונגס-ביורא פאַר אַרבייט", נאָר 307 אַרבייטסלאָזע, שטייגט דאָך פאַקטיש די צאַהל אַרבייטסלאָזע ווייט אַריבער די דאָזיגע צאָהל. זאָל מען ווידער — ווי אַנדערע פּראָיעקטירען — בעשטימען אַ בעזונדער שטייער אויף דער שטאָדטישער בעפעלקערונג ווי העכערען די עלעקטרי א. א. אויך דאָס וועט נישט זיין די ריכטיגע לעזונג פון דער פראַגע. דען די בעפעלקערונג, וועלכע קרעכצט שוין אַזוי אויך גענוג אונטער דעם יאָך פון די שטייערן. טאָר מען ביי היינטיגען קריטישען מאָמענט נישט בעלאַסטען מיט נייע שטייערן.

עס שווימט אַלזאָ אויף די פראַגע, צי זאָל מען טאַקי יעצט, אינ'ם דאָזיגען קריטישען מאָמענט, נישט נעהמען פערווירקליכען דאָס, וואָס מ'האָט אין אַנדערע צייטען פערנאַכלעסיגט? מיר מיינען דערמיט, אַז דער קאָמיטעט זאָל זיך פעראינטערעסירען מיט די, פיעל מאָל בעטראַכטע פאָרשלאַגען, וועגען איינפיהרען אין שטאָדט קאַנאַליזאַציע, גאַז בעלייכטונג א. ד. ג. אַזעלכע אַרבייטען, וועלכע וועלען די שטאָדט אונגעהויערע נוצען ברענגען און גלייכצייטיג וועלען זיי אַ גרויסע צאָהל אַרבייטער בעשעפטיגען ביי אַרבייט. מיר טאָרען אָבער ווידער נישט באַלד די גאַנצע לאַסט לעגען אויף דער שטאָדטישער בעפעלקערונג, ווי דאָס האָט געטהון דער מאַגיסטראַט פאָריגעס יאָהר, וועלכער האָט נאָר אויף אַ הוה אַמינא פון איינפיהרען קאַנאַליזאַציע, שוין אויף דעם סמך געהעכערט דעם „פּאָדאַטעק מיעשקאַנאָווי" אויף 50 פּר.

דער מאַגיסטראַט מוז זיך בעמיהען ביי דער רעגירונג צו בעקומען צו דעם צוועק א לאַנג טערמיניגע הלואה, אָדער מ'זאָל די אונטערנעהמונגען איבערגעבען אויסלענדישע קאַפּיטאַליסטען אויף גינסטיגע בעדינגונגען פאַר די שטאָדט, אַזוי גוט ווי דאָס האָבען געטהון פיעל אַנדערע שטעדט. אָבער וואָס פאַר אַ פּראָיעקטען און פאָרשלאַגען די קאָמיסיע זאָל נישט אויסאַרבייטען, מוז דאָך ביים בעסטען פאַל, אַ געוויסע צייט דויערן ביז זיי וועלען רעאַליזירט ווערען און עס ענטשטעהט דארום די פראַגע: וואָס זאָל ביז דאָמאָלס מיט די הונגעריגע זיין?

עס ליגט דאַרום, לויט אונזער מיינונג, דער חוב אויפ'ן קאָמיטעט דאָס ערשטע ווי אמשנעלסטען איינצואָרדנען אַ אומזיסטען אָדער ביליגען פּראָדוקטען-פערקויף, וועלכע זאָל פערזאָרגען די אָרימע אַרבייטער מיט די נויטווענדיגסטע לעבענס פּראָדוקטען. דערביי האַלטען מיר פאַר אונזער חוב, אויפמערקזאַם צו מאַכען די פיעל אַרבייטסלאָזע, רעליגיעזע יודען, וועלכע דאַווענען אין די שטיבלעך אָדער בתי מדרשים דאָס זיי זאָלען נישט פערנאַכלעסיגען זייער חוב, און דירעקט זיך פעררעגיסטרירען אין „אורזשאָנד פּאָשרעדניצטוואַ פּראַצי" ביים היגען סטאַראָסטווע כדי זיי זאָלען קענען געניסען פון די הנחות, צוגלייך מיט אַלע אַרבייטסלאָזע.

ג. ש.

II א קליינע בעמערקונג.

אַ קליינע בעמערקונג וועל איך זיך ערלויבען צו מאַכען דער יודישער גמינע-פערוואַלטונג.

דער בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1926 איז שוין כמעט הי בעשטעטיגט, דורכ'ן ראַט, און יעצט האַלט עס ביים אונזי-פשטעלען דעם עטאַט דורך דער פערוואַלטונג, און דאָ, ווי עס רעדט זיך פון עטאַט, מישט זיך אויך, אויף די געדאַנקען דאָס וואָס עס האָט זיך ביי אונז אין שטאָדט אָבגעשפּילט דאָס פאָריגע יאָהר, וואָס עס האָט אַזוי פיעל בייז בלוט און אויפרעגונג פערשאַפט; כ'מיין דאָס וואָס אַ גרויסע צאָהל סוחרים האָבען דורך פערשיעדענע מיטלען פאַר קיין פאַל נישט געוואָלט דערלאָזען דאָס בעשטעטיגען דעם בודזשעט, דורך די מאַכט. דאָס איז געוועזען, אין אַ גרויסע מאָס צוליעב דעם, וואָס זיי זענען נישט געוועזען פערטרעטען אין דער קאָמיסיע, וועלכע האָט די צאָהל פעהיגקייט פון די עטאַט צאָהלער בעשטימט. פון ריין זאַכליכען שטאַנד פונקט, מוז אָבער די גמינע אויך זיך רעכענען מיט די פּרעטענזיעס פון אַ גרויסע צאָהל עטאַט-צאָהלער, די סוחרים, וועלכע זענען, אַ דאַנק זייער אייגענער שולד אין דער גמינע פערוואַלטונג נישט פערטרעטען (כ'מיין סוחרים געוועלב-אייגענטימער) און כדי אויסצומיידען ס'זאָל זיך מעהר די אַלע אויבענדערמאָהנטע אינצידענטען נישט איבער חזר'ן איז נויטיג, אַז ביים צונויפשטעלען די ליסטע פון די עטאַט-צאָהלער זאָל צוגערופען ווערען זאַך-קענער פון פערשיעדענע בראַנזשעס, וועלכע ווייסען וועגען דעם צושטאַנד פון יעדען סוחר. איבערהויפּט מוז דאָס געגומען ווערען אין אַכט ביי היינטיגען טאָג, צוליעב דעם וואָס די קריטישע לאַגע פון די סוחרים איז אונגעהויער גרויס.

ר—ר.